

SISTEMA HIDRÀULIC DEL TORRENT DE RIBATALLADA

Situat al costat dret del Ripoll destaca el torrent de Ribatallada amb el seu aprofitament industrial molt remot desguassa en el riu Ripoll, fent en bona part del seu recorregut, de límit entre els termes de Castellar i Sabadell. Cap al seu tram baix recull l'aigua del torrent de Gotelles.

Ha estat segurament el que ha donat nom a la important casa-fota, masia, castell o fortalesa de Ribatallada, encara que queda el dubte de si l'emplaçament del castell coincideix amb la casa o bé seria les runes anomenades de «la Moreria» entre els límits de Castellar, Sabadell i Terrassa, d'origen medieval (ss. IX- XI) restes de les quals són murs, muralles, vall o fosat, pertanyents a una fortificació, castell o vilatge altomedieval (Coll Riera, Joan-Manuel, Roig, Jordi, Molina, Josep-A. Inventari del Patrimoni Arqueològic de Castellar del Vallès).

El castell de Ribatallada està documentat cronològicament al segle XI.

L'any 1013, és documentat el mot «Ripa Taida» com a nom personal d'un dels testimonis que signen a la donació dels Comtes de Barcelona al Monestir de Sant Llorenç del Munt d'alous a Matadepera, El Mur, i Castellar; però el topònim que coincideix amb la zona territorial concreta, és documentat l'any 1060 i la qualificació de castell és documentada l'any 1080.

Ribatallada era patrimoni reial donat en feu a la família dels Montcada. L'any 1310, Gastó de Montcada va establir emfiteusi a Pere de Clasquerí diverses propietats del terme de Castellar entre elles Ribatallada. L'any 1349 la jurisdicció civil i criminal dels castells de Castellar i Ribatallada fou venuda pel rei als Togores, però al segle XV tornà als Clasquerí fins a la supressió al segle XIX de les jurisdiccions senyorials.

Els Ribatallada, mantindran la propietat des del segle XV fins l'any 1879 en què la venen a la Societat de Propietaris de la Mina d'Aigües de Sabadell.

Miquel Juliana Torres, hereu dels patrimonis Ribatallada, Barba i Juliana de Castellar del Vallès, sense descendència traspassà els béns al seu germà Ignasi cap el 1830. Aquest i el seu fill Francesc Juliana Marquet participaren dels negocis per subministrar aigua a Sabadell. Cap el 1869 el pou gran de glaç sembla que ja no funcionava. El 1879, Ignasi Juliana Albert, ven la finca a la Sociedad de Propietarios de la Mina de Aguas de Sabadell, de la qual ell n'era soci, juntament amb el pou de glaç, l'estany de congelació... El pou de glaç petit deixa de funcionar entre 1879 i 1893.¹

1. Esteve Canyameres, Els pous de glaç de Ribatallada. Masies i Pous. Parc Fluvial del Ripoll, Sabadell, 1997-98-99.

Els fills cabalers havien d'espavilar-se fent un ofici a les ciutats o vil·les o col·locar-se en alguna masoveria. Així varen sorgir noves línies de Ribatallada a Castellar i Sant Cugat del Vallès.

Des de l'antigor el torrent ha tingut una explotació industrial, primer amb pous de glaç, després amb el negoci de l'aigua. (Esteve Canyameres, Els pous de glaç de Ribatallada. Masies i Pous. Parc Fluvial del Ripoll, Sabadell 1997-98-99).

Al 1056 apareix documentat el **molí de Ribatallada**, citat entre el 1056 i el 1676. L'any 1056 Udalguer fa donació al seu germà Gelbert del seu molí que és sota Ribatallada.²

L'any 1676 es venen unes terres que termenaven amb la costa del **molí de Ribatallada** i amb el **torrent de la Mar Morta**.³

El 1716 s'esmenten en el Reial Cadastre de Castellar:

La Riera de Ribatallada: Pessa de terra... possoida per Joan Ribatallada... confronta à Ponent ab una Riera dita de Ribatallada.⁴

Cap a la dècada de 1870, l'Ajuntament de Sabadell busca nous acords amb Francesc Juliana per poder obtenir més aigua de Ribatallada.⁵ Es van signar convenis amb Joan Pèlachs per buscar aigua a dues propietats seves, a Sant Esteve de Castellar i a Sant Julià d'Altura, a canvi de **60 pessetes per pou** que s'obris i 10.000 pessetes més.⁶

El 1879 la «Sociedad de Propietarios de la Mina de Aguas de Sabadell» va comprar la finca de Ribatallada al seu propietari Ignasi Juliana per 11.250 duros.⁷

L'any 1895, es redacta el projecte i plànols de l'**embassament de Ribatallada**, actualment en desús, no així els **pous i mines**.⁸

L'any 1896 l'Ajuntament de Sabadell tenia un projecte d'allargar la **mina de Ribatallada** cap a can Masseguer, finalment es va fer una petita prolongació de les mines de Ribatallada i la construcció d'un **dipòsit** per a 10.000 m³ a la mateixa finca.⁹

Pou de Glaç de Ribatallada del segle XVIII. En realitat sembla que

2. Pinyot Garròs, Joan, «El Ripoll». L'aprofitament Industrial de l'Aigua. Els Molins Fariners (4) FORJA 23 desembre 1995.

3. Alsina Giralt, Joan, «Vells Noms al voltant de Castellar Vell», *Plaça Vella* núm. 35 Arxiu d'Història de Castellar, 1993, pàg. 14.

4. Pinyot Garròs, Joan, El Reial Cadastre de Castellar, Arxiu d'Història de Castellar, 1985, pàg. 43.

5. 900 Anys d'Aigua a Sabadell, pàg. 117.

6. 900 Anys d'Aigua a Sabadell, pàg. 106.

7. 900 Anys d'Aigua a Sabadell, pàg. 110.

8. 900 Anys d'Aigua a Sabadell, pàg. 110.

9. 900 Anys d'Aigua a Sabadell, pàg. 115.

eren dos pous, amb referències documentals de primers del segle XVIII. El 1740 Jaume Ribatallada Masseguer, signà contracte de venda de glaç que tenia en el pou del terme de Castellar dit de Ribatallada a l'arrendador de l'abast de la neu o glaç de la ciutat de Barcelona, Antoni Morell. L'any 1745 Jaume Ribatallada Masseguer, va arrendar per cinc anys els dos pous de glaç a n'Antoni Morell. L'any 1755 es tornaren a arrendar especificant *el pou gran i el pou petit*. Entre els dos pous es podien omplir 1.200 càrregues. Descansadament el carro feia 3 viatges en 2 dies i si convenia cada dia podia fer un viatge a Barcelona.

El 9 de novembre de 1774 l'Intendent General del Principat demana un informe sobre el subministrament de gel i neu a Barcelona per determinar i localitzar les zones òptimes i pròximes pel subministrament. L'informe efectuà un reconeixement exhaustiu de les zones de producció de neu, recurrent: Montmeló, Lliçà de Vall, Granollers, La Garriga, Fontmalsa, L'Avençó, Caldes de Montbui, i Sabadell (Castellar). S'inspeccionaren les basses, el cabal, la qualitat de l'aigua, el temps de transport...

El dictamen fou la recomanació dels pous: L'Avençó, Fontmalsa, Montmeló i Ribatallada (Ribatallada), que produïen 13.000 càrregues.¹⁰

Ribatallada. 2004

Les Mines de Ribatallada.

A Ribatallada hi havia també una **mina** que es connectà amb la mina del pla, el 1821 conduint aigües cap a Sabadell. La mina té una longitud de 4.000 m amb una profunditat dels 4 als 100 m. L'any 1854 va ser amplificada des del torrent de Ribatallada fins la masia de ca n'Oriac de Sabadell construint una rasa colectora al mig del torrent a base de pedres soltes que

10. García Fuertes, Gemma. L'abastament d'aigua a la Barcelona del segle XVIII (1714-1808). Fundació Salvador Vives i Casajuana, Barcelona, 1990.

filtraven l'aigua superficial a l'interior de la mina. L'any 1878 es va construir una mina al torrent de Les Gotelles fins la rasa del torrent de Ribatallada, augmentant el cabal d'aigua. Les mines tenen diferents punts de registre durant el trajecte.

El 1895 es començava la construcció del **pantà de Ribatallada** regulant la sortida d'aigües cap a l'antiga mina de Ribatallada. La cabuda era d'uns 10.000 m³. L'any 1901 es construeix una nova mina al torrent de Les Gotelles per augmentar el cabal aportat al pantà. Actualment el pantà està en desús tenint al mig, una canonada soterrada que condueix les aigües que s'hi acumulen cap a la mina de Ribatallada, encara que la mina també està obstruïda per esfondraments.¹¹

Pou de Glaç de Ribatallada. 2004

Pantà de Ribatallada, sense ús. 2004

11. El Pantà de Ribatallada, Montse Coromines, Salut Pardellans i Jaume Ferrer. El Subministrament d'Aigua. Parc Fluvial del Ripoll 1997-98-99, Ajuntament de Sabadell-Diputació de Barcelona.